

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація:

У даній роботі був розглянутий вплив розвитку технологій штучного інтелекту на міжособистісні стосунки в сучасному суспільстві. Проаналізовано, як інтеграція ШІ у повсякденну комунікацію, соціальні мережі та цифрові сервіси змінює способи взаємодії між людьми. Метою дослідження є виявлення особливостей впливу штучного інтелекту на якість емоційного контакту, рівень довіри та соціальну динаміку у міжособистісних відносинах. У роботі окреслюються потенційні переваги використання ШІ у сфері комунікацій, а також ризики, пов'язані з цифровою залежністю, зменшенням емпатії та підміною реальних соціальних зв'язків віртуальними.

Ключові слова: штучний інтелект; міжособистісні стосунки; цифрова комунікація; соціальні мережі; емоційна взаємодія; довіра; технологічний вплив.

Abstract:

The report examines the impact of artificial intelligence technologies on interpersonal relationships in modern society. It analyzes how the integration of AI into everyday communication, social networks, and digital services transforms human interaction. The purpose of the study is to identify the specific ways in which artificial intelligence influences the quality of emotional connection, the level of trust, and social dynamics in interpersonal relations. The paper outlines the potential advantages of AI in communication processes, as well as the risks associated with digital dependency, decreased empathy, and the replacement of real social bonds with virtual ones.

Keywords: artificial intelligence; interpersonal relationships; digital communication; social networks; emotional interaction; trust; technological influence.

Вступ

У сучасному суспільстві стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) трансформує не лише економічні та технологічні сфери, але й безпосередньо впливає на міжособистісні стосунки. ШІ інтегрується у наше повсякденне життя через віртуальних асистентів, соціальні мережі, платформи знайомств та психологічні чат-боти, змінюючи способи комунікації, емоційного обміну та самосприйняття. На думку американського дослідника Шеррі Теркл (Sherry Turkle), розвиток цифрових технологій призвів до феномену “alone together”, коли людина залишається соціально підключеною, але психологічно ізольованою [1]. Ця теза набуває особливої актуальності у контексті появи генеративних моделей ШІ, що здатні симулювати емпатію та створювати ілюзію емоційної підтримки.

Українські науковці також підкреслюють амбівалентність впливу ШІ на міжособистісну взаємодію. Так, Олена Ковальчук відзначає, що алгоритмічні системи комунікації формують «нові моделі соціального зв'язку», де емоційна автентичність поступово підміняється технологічною зручністю [2]. З іншого боку, дослідниця Наталія Самойленко наголошує на потенціалі ШІ для підтримки соціально вразливих груп, зокрема осіб із соціальною тривожністю чи труднощами в комунікації [3]. Таким чином, наукова спільнота дедалі частіше розглядає ШІ як соціальний феномен, що не лише автоматизує процеси, а й формує нову культуру емоційних стосунків.

У світовому дискурсі питання соціального впливу ШІ активно досліджують також Джон Сазерленд (John Sutherland), Кейт Девлін (Kate Devlin) та Гарі Маркус (Gary Marcus), які звертають увагу на межу між симуляцією людяності та справжнім емоційним зв'язком [4; 5]. Їхні праці доводять, що взаємодія з інтелектуальними системами може не лише замінювати реальні людські контакти, а й змінювати наше уявлення про саму природу спілкування. Саме тому вивчення впливу штучного інтелекту на міжособистісні стосунки є актуальним міждисциплінарним завданням, що поєднує соціологічні, психологічні та технологічні аспекти.

Результати дослідження

У рамках дослідження було розроблено анкету на тему «Вплив штучного інтелекту на комунікацію», що включала 12 питань. Участь у дослідженні взяли 62 респонденти, які представляли студентів першого та другого курсів Вінницького національно-технічного університету. Анкета передбачала збір даних щодо частоти використання ШІ, переваг різних платформ, часу взаємодії зі ШІ, а також

сприйняття його впливу на міжособистісні стосунки, емоційний стан та соціальну поведінку респондентів.

1. Чи ви користуєтеся штучним інтелектом для спілкування?

62 responses

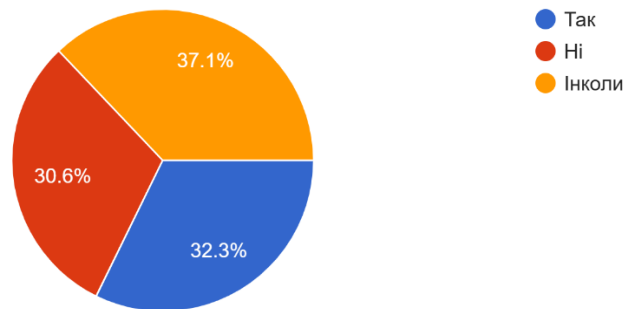

Рисунок 1 – Діаграма відповідей до першого запитання анкети

Аналіз відповідей респондентів показав, що більшість респондентів іноді користуються штучним інтелектом для спілкування (37,1%). Це свідчить про часткову заміну живого комунікативного процесу взаємодією з ШІ. Одночасно 32,3% респондентів відзначили, що регулярно замінюють спілкування з людьми на взаємодію зі штучним інтелектом, що може розглядатися як потенційна соціальна проблема, пов'язана з ризиком відчуження у міжособистісних стосунках. Лише 30,1% респондентів повідомили, що не замінюють комунікацію з людьми на використання ШІ. Ці результати свідчать про те, що певна частина студентів активно інтегрує ШІ у власну комунікаційну практику, що може впливати на формування соціальних навичок.

2. Якою моделлю користуєтеся? (GPT, Gemini і т.д.)

61 responses

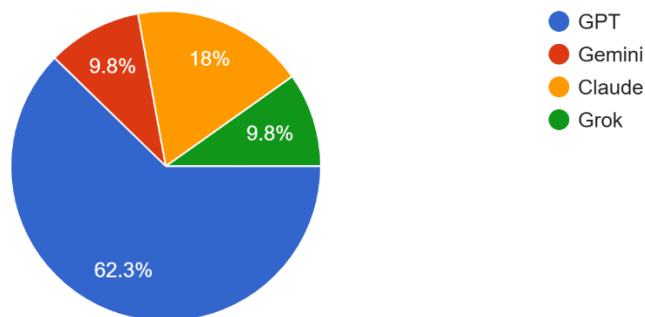

Рисунок 2 – Діаграма відповідей до другого запитання анкети

Використання конкретних платформ показало переважання ChatGPT серед респондентів. Так, 62,3% студентів вказали, що використовують ChatGPT для різних завдань, включаючи спілкування, виконання навчальних завдань та пошук інформації. Наступною за популярністю платформою є Claude (18%), тоді як Gemini та Grok використовуються однаково часто – по 9,8%. Отримані дані свідчать про домінування ChatGPT як найбільш зручного та достовірного інструменту серед студентської аудиторії.

3. Скільки часу йде на спілкування з ші?

62 responses

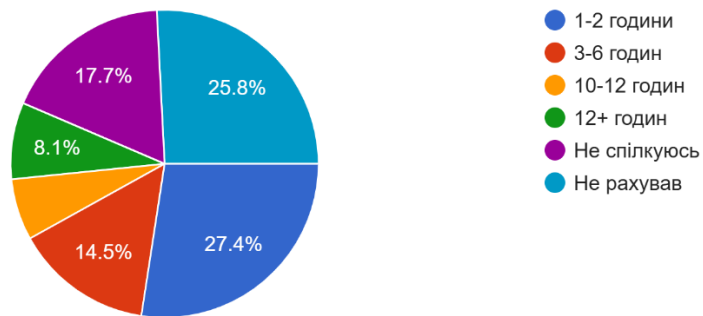

Рисунок 3 – Діаграма відповідей до третього запитання анкети

Що стосується часу взаємодії зі ШІ, то респонденти, які є студентами, проводять значну частину часу в чатах ШІ. Згідно з діаграмою, 27,4% респондентів витрачають на спілкування зі ШІ 1–2 години, а 25,8% не відстежували час взаємодії. При цьому 17,7% респондентів взагалі не користуються ШІ. Загалом, результати свідчать про значний час, проведений студентами у взаємодії зі штучним інтелектом, що може мати соціальні наслідки.

4. Чи впливає ші на ваші міжособистісні стосунки з людьми ?

62 responses

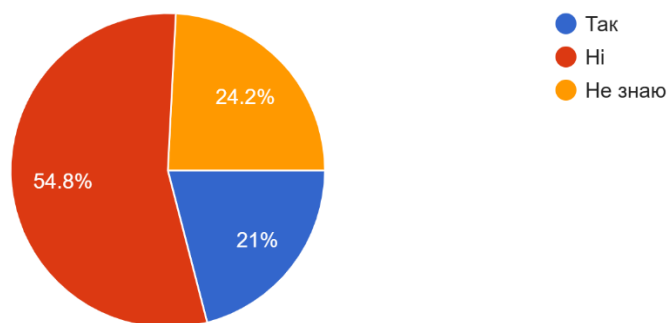

Рисунок 4 – Діаграма відповідей до четвертого запитання анкети

Щодо впливу ШІ на міжособистісні стосунки, 54,8% респондентів вважають, що ШІ не впливає на їхні взаємодії з іншими людьми, що є позитивним показником з точки зору соціальної стабільності. Проте 21% студентів повідомили, що взаємодія зі ШІ певним чином вплинула на їхні стосунки, що свідчить про наявність окремих випадків зміни соціальної поведінки під впливом технологій.

5. Чи звертаєтеся за порадами в особистих стосунках до ШІ?

62 responses

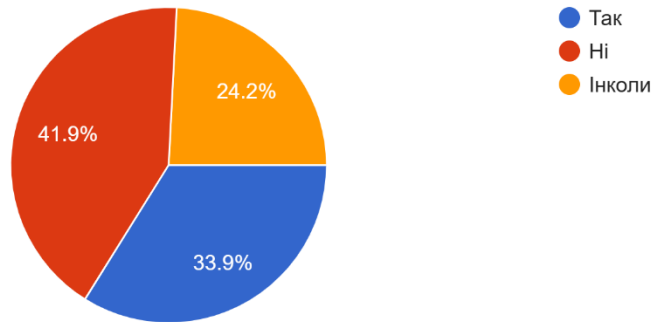

Рисунок 5 – Діаграма відповідей до п'ятого запитання анкети

Щодо звернень до ШІ за порадами, слід зазначити, що ШІ не завжди може забезпечити достовірну рекомендацію. Однак 33,9% респондентів таки зверталися за порадою до чат-ботів, тоді як 41,9% ніколи цього не робили. Така статистика свідчить, що більшість користувачів не покладаються на ШІ як на джерело порад, віддаючи перевагу власному досвіду та консультаціям людей.

6. Чи впливає використання ШІ на ваше спілкування із сією, родиною?

62 responses

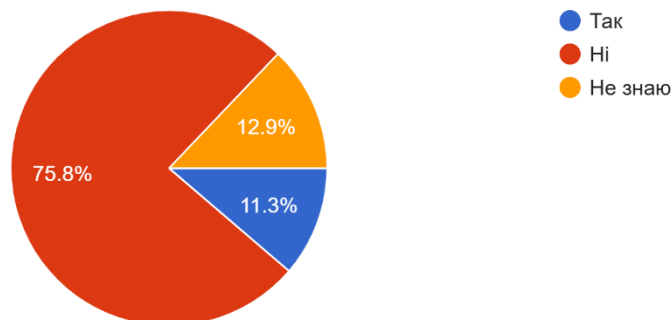

Рисунок 6 – Діаграма відповідей до шостого запитання анкети

Щодо впливу ШІ на спілкування із сім'єю, 75,8% респондентів повідомили, що він не впливає на взаємодію з рідними. В інших випадках респонденти або не надавали цьому значення, або зазначали певний вплив ШІ, який спостерігався у 11,3% випадків. Однак не встановлено, чи цей вплив є позитивним чи негативним. У разі позитивного ефекту, його потенційно можна використовувати для покращення сімейних стосунків.

7. Чи вважаєте ви, що ШІ робить людей більш віддаленими один від одного чи навпаки — допомагає налагоджувати зв'язки?

62 responses

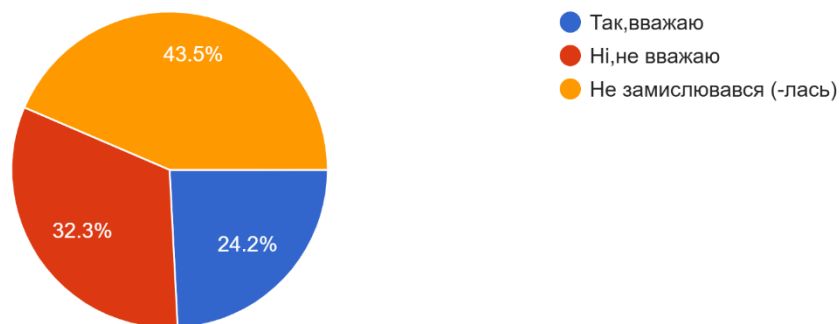

Рисунок 7 – Діаграма відповідей до сьомого запитання анкети

Аналіз відповідей респондентів щодо того, чи сприяє штучний інтелект (ШІ) зближенню людей чи, навпаки, робить їх більш віддаленими один від одного, показав неоднозначні результати. 43,5% респондентів зазначили, що не замислювались над цим питанням, 32,3% не вважають, що ШІ віддаляє людей, тоді як 24,2% вважають, що взаємодія зі ШІ може призводити до дистанціювання у спілкуванні. Ці дані свідчать про те, що більшість користувачів не сприймає взаємодію з ШІ як істотний фактор зміни міжособистісних стосунків, хоча певна частина респондентів відзначає потенційний ризик дистанціювання.

8. Чи з'являється у вас відчуття самотності через надмірне використання ШІ?

61 responses

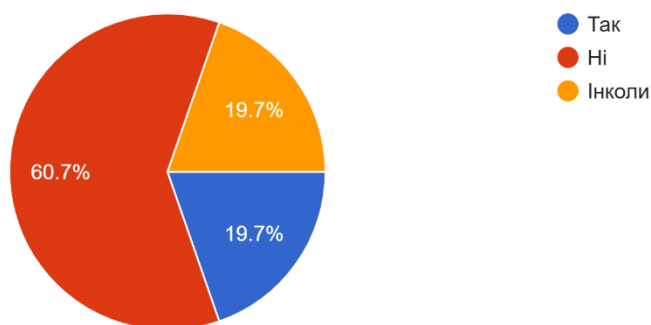

Рисунок 8 – Діаграма відповідей до восьмого запитання анкети

Щодо питання виникнення відчуття самотності через надмірне використання ШІ, 60,7% респондентів повідомили, що такого відчуття у них ніколи не виникало. Водночас 19,7% відзначили, що іноді відчувають самотність унаслідок взаємодії зі ШІ. Ці результати свідчать про те, що переважна більшість користувачів не асоціює часте використання ШІ з підвищенням рівня самотності.

9. Чи вважаєте ви, що люди, які часто користуються ШІ, стають менш емпатійними у реальному житті?

62 responses

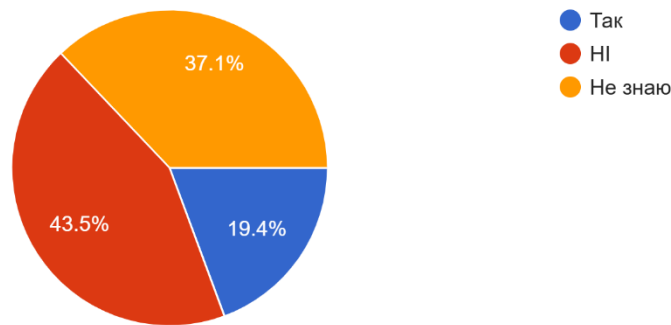

Рисунок 9 – Діаграма відповідей до дев'ятого запитання анкети

Щодо впливу ШІ на розвиток емпатії, 43,5% респондентів вважають, що користувачі ШІ залишаються такими самими у реальному житті, 37,1% не змогли дати чітку відповідь, а 19,4% респондентів вважають, що часте використання ШІ зменшує рівень емпатії. Отже, більшість респондентів не вбачає значущого негативного впливу ШІ на емоційну чутливість людини, хоча певна частина користувачів все ж відзначає потенційний ризик зниження емпатії.

10. Чи довіряєте ви ШІ більше, ніж деяким знайомим людям?

62 responses

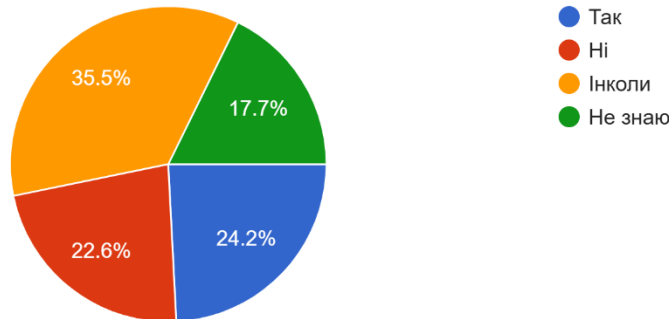

Рисунок 10 – Діаграма відповідей до десятого запитання анкети

Щодо довіри до ШІ порівняно з людьми, 35,5% респондентів інколи довіряють ШІ більше, ніж людям, 24,2% довіряють йому, 22,6% не довіряють ШІ, а 17,7% не змогли визначитися з відповіддю. Це свідчить про наявність певного рівня довіри до ШІ серед користувачів, але більшість респондентів не надає йому абсолютного пріоритету над людським спілкуванням.

11. Як би ви описали головний вплив ШІ на ваші особисті стосунки: позитивний, негативний чи нейтральний?

62 responses

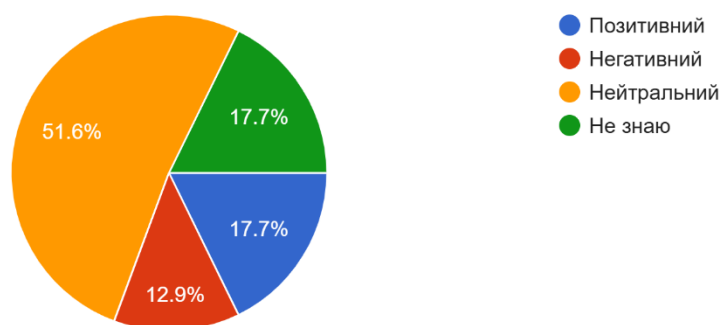

Рисунок 11 – Діаграма відповідей до одинадцятого запитання анкети

Щодо оцінки загального впливу ШІ на особисті стосунки, 51,6% респондентів вважають його нейтральним, 12,9% – негативним, тоді як 17,7% респондентів розділили відповіді між позитивним впливом і невизначеністю. Це демонструє, що більшість користувачів не сприймає ШІ як фактор суттєвих змін у особистих взаєминах.

12. Чи бачите ви небезпеку в тому, що у майбутньому люди можуть більше довіряти ШІ, ніж живим людям у своїх стосунках?

62 responses

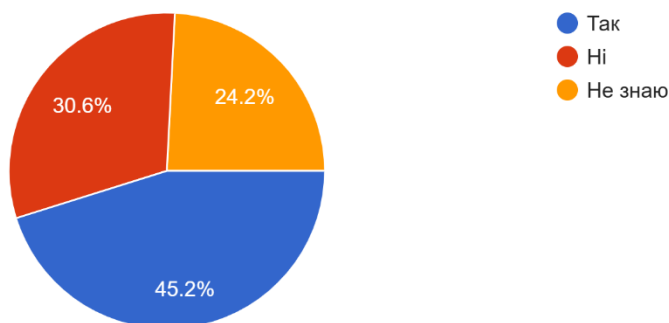

Рисунок 12 – Діаграма відповідей до одинадцятого запитання анкети

Нарешті, аналіз сприйняття потенційної небезпеки надмірної довіри до ШІ показав, що 45,2% респондентів бачать ризик у тому, що люди можуть довіряти ШІ більше, ніж іншим людям, 30,6% не бачать такої загрози, а 24,2% не змогли дати чітку відповідь. Це свідчить про наявність у частини користувачів усвідомлення потенційних соціальних ризиків, пов'язаних із поширенням використання штучного інтелекту.

Висновок

Проведене дослідження дозволило з'ясувати основні тенденції впливу штучного інтелекту (ШІ) на процес комунікації серед студентської молоді. На основі анкетування 62 респондентів — студентів першого та другого курсів Вінницького національного технічного університету — встановлено, що ШІ поступово інтегрується у щоденне життя та спілкування, проте не витісняє повністю живу взаємодію між людьми.

Результати показали, що більшість студентів (37,1%) використовують ШІ для спілкування лише іноді, а 32,3% частково замінюють ним реальне спілкування, що може свідчити про певну тенденцію

до соціальної ізоляції. Водночас 30,1% респондентів залишаються прихильниками традиційних форм комунікації. Найпопулярнішою платформою серед студентів є ChatGPT, що свідчить про її зручність і довіру користувачів.

Більшість опитаних не вважає, що ШІ суттєво впливає на міжособистісні чи сімейні стосунки, проте частина респондентів відзначає можливість зміни соціальної поведінки під його впливом. Виявлено, що лише незначна частка студентів відчуває самотність чи зниження емпатії внаслідок частого використання ШІ, тоді як більшість не помічає негативних емоційних наслідків.

Значна увага приділялась питанню довіри до штучного інтелекту. Понад третина студентів (35,5%) іноді довіряють ШІ більше, ніж людям, але водночас більшість респондентів усвідомлює потенційну небезпеку надмірної довіри до технологій.

Отже, штучний інтелект виступає потужним інструментом, що розширює можливості комунікації, навчання та самоосвіти, проте його вплив на соціальні відносини залишається переважно нейтральним. Отримані результати підтверджують необхідність подальших досліджень щодо психологічних і соціальних аспектів взаємодії людини з інтелектуальними системами, а також формування етичних підходів до безпечного використання ШІ у повсякденному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Turkle S. Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other // Basic Books. — New York, 2017. — 384 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.academia.edu/3129910/Alone_together_Why_we_expect_more_from_technology_and_less_from_each_other
2. Ковальчук О. Соціокультурний вплив штучного інтелекту на комунікаційні практики // Соціологічні студії. — 2023. — № 2. — С. 45–51.
3. Самойленко Н. Цифрова емпатія: можливості та ризики у добу штучного інтелекту // Вісник психології і суспільства. — 2022. — № 4. — С. 89–96.
4. Devlin K. Turned On: Science, Sex and Robots // Bloomsbury Sigma. — London, 2018. — 320 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://research.gold.ac.uk/id/eprint/23057/>
5. Marcus G. Rebooting AI: Building Artificial Intelligence We Can Trust // Pantheon Books. — New York, 2020. — 288 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dokumen.pub/rebooting-ai-building-artificial-intelligence-we-can-trust-hardcovernbsped-1524748250-9781524748258.html>

Янківська Богдана Анатоліївна — студентка групи 2КН-246, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: bjankivska@gmail.com

Мількевич Діана Володимирівна — студентка групи 4КН-246, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: milkevic31@gmail.com

Науковий керівник: **Гречановська Олена Володимирівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, email: grechanovska.o@vntu.edu.ua

Yankivska Bohdana Anatoliivna — student of group 2CS-24b, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: bjankivska@gmail.com

Milkevych Diana Volodymyrivna — student of group 4CS-24b, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: milkevic31@gmail.com

Academic supervisor: **Hrechanovska Olena Volodymyrivna** — Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Philosophy and Humanities, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: grechanovska.o@vntu.edu.ua